Urtësia

Ibn Sina (Avicenna): mjeku dhe filozofi që lexoi «Metafizikën» dyzet herë

Nga Buhara në Hamadan: autobiografia e një gjeniu të shekullit XI, «Kanuni i mjekësisë» që u mësua në Evropë për shekuj dhe eksperimenti mendor i «njeriut që fluturon»

3 nëntor 2026 / 3 min lexim

Ilustrim origjinal i redaksisë lexoshpejt. Nuk është fotografi ose objekt historik.

Abu Ali al-Husayn ibn Abd Allah ibn Sina, i njohur në Evropë si **Avicenna**, lindi në vitin 980 pranë Buharas, në Uzbekistanin e sotëm, atëherë pjesë e shtetit të Samanidëve. Ai la një autobiografi të shkurtër, të plotësuar më vonë nga nxënësi i tij al-Juzjani, që na tregon një rrugë të jashtëzakonshme formimi.

Një fëmijëri librash

Sipas autobiografisë, në moshën dhjetë vjeç kishte mësuar përmendsh Kuranin dhe shumë letërsi. Më pas studioi logjikë, matematikë, shkenca natyrore dhe mjekësi. Mjekësinë e quante «jo të vështirë», dhe në adoleshencë filloi ta praktikonte.

Por një libër e mundoi: **«Metafizika» e Aristoteles-it**. Ai shkruan se e lexoi dyzet herë, aq sa e mësoi përmendsh, por nuk e kuptonte qëllimin e saj. Një ditë, në tregun e librave, një shitës i ofroi një libër të lirë. Ishte një koment i filozofit al-Farabi mbi qëllimet e «Metafizikës». Duke e lexuar, sipas tij, gjithçka u bë e qartë. Ai u gëzua aq shumë sa të nesërmen u dha lëmoshë të varfërve.

Mjeku i princave

Rreth moshës 17 ose 18 vjeç, ndihmoi në trajtimin e emirit samanid Nuh ibn Mansur, që ishte i sëmurë. Si shpërblim, mori leje të përdorte bibliotekën mbretërore, ku gjeti libra që nuk i kishte parë kurrë. Pjesën tjetër të jetës e kaloi duke lëvizur mes oborreve të Persisë, shpesh në kohë luftërash, duke punuar si mjek dhe ndonjëherë si vezir, dhe duke shkruar natën.

Veprat

- **«Kanuni i mjekësisë»** (al-Qanun fi al-Tibb), një enciklopedi e madhe e njohurive mjekësore të kohës. U përkthye në latinisht në shekullin XII dhe u përdor si tekst në universitetet evropiane deri në shekullin XVII.
- **«Libri i shërimit»** (Kitab al-Shifa), një enciklopedi filozofike për logjikën, natyrën, matematikën dhe metafizikën.

> *Imagjinoni një njeri të krijuar në ajër, me sy të mbuluar, pa prekur asgjë, as trupin e vet. A do ta dinte se ekziston? Ibn Sina mendonte se po.*

«Njeriu që fluturon»

Ky eksperiment mendor, i njohur si «njeriu që fluturon», ishte një argument se vetëdija për veten nuk varet nga shqisat ose trupi. Disa shekuj më vonë, ide të ngjashme u shfaqën te René Descartes-i. Ibn Sina vdiq në vitin 1037 në Hamadan, ku ndodhet edhe sot varri i tij.

Mësime

1. **Mos hiqni dorë nga një libër i vështirë.** Ndonjëherë mjafton një shpjegim i duhur.
2. **Dija kalon kufijtë:** Ibn Sina lexoi grekët, dhe evropianët lexuan Ibn Sina-n.

3. **Puna e qëndrueshme,** edhe në kohë të vështira, prodhon vepra që zgjasin shekuj.

Burimet

Gohlman, W. E. (1974). *The Life of Ibn Sina: A Critical Edition and Annotated Translation*. State University of New York Press. WorldCat

McGinnis, J. (2010). *Avicenna*. Oxford University Press. WorldCat

Gutas, D. (2016). Ibn Sina [Avicenna]. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. plato.stanford.edu

Lexoje në internet: https://www.lexoshpejt.com/artikull/ibn-sina-avicenna